

A cséplőgép

Andók Jóska úgy kihajolt a toronyablakon, hogy azt már rossz volt nézni.

– Gyűnnek!

Nyár volt akkor is. Rengő, ringó, teltkalászu, békebeli nyár. A csomai út végén egy kis porfelhő szállt fel, valahol messze, hol az út menti nagy jegenyék már szinte összeértek a távolság kódében.

– Látod?

– Látom – szólt vissza Jóska szellős páholyából –, csillog, meg piros is...

– Piros?

– Az hát. Minden masina piros...

A „masina” aztán a falu végére ért. Kerekei zöld lombbal voltak díszítve, a lovak szerszáma virággal teli és a nagy gép kerekei széles csapást vágtak a porban. Utána ballagott komolyan, valami öntelt büszkeséggel az előljáróság.

A kapukból kíváncsi asszonyok nézték a bevonulást, a verebek ijedten hagyták abba a csiripelést a poros akácokon, és a gyerekhad – köztük jómagam is – zsibongva követték a masinát, amely első volt a faluban.

A cséplőt két ló húzta, a motort kettő és a motor mellett vadonat kék ruhában lépkedett a masiniszta. Unottan cigarettázott, mint az urak a kaposi Koronában és láthatólag nem érdekelte a falu lelkesedése. Tisztelettel és szomorúan néztem erre az emberre, aki nem vette észre, hogy ha akarta volna, egy titokzatos erő papját láhattuk volna benne.

Elnézett az emberek felett és később akkora órát húzott elő zsebéből, mint egy kisebb napraforgó.

*

Arra már nem emlékszem, melyik házban indult el először a cséplőgép. Csak a hordókra emlékszem, melyekben nem az ismerős petróleum volt, hanem az új szagú és előkelő benzin, és arra, hogy Süle Miska bácsit pipájával együtt kidobták a szérútból, ami szintén nem volt mindennapi esemény.

Felrakták a szíjakat, két legény meglódította a nagykereket és egyszer csak – csett-csett- csett... – elindult a motor és halk zúgással elindult a cséplő.

Nagy pillanat volt!

Az emberek némán nézték a gép járását és a gépész olyan mozdulattal – mint a bűvész, ha kisnyulat húz ki az álmélkodó néző zsebéből – azt mondta:

– Lehet etetni!

Egy legény zizegő kévét dobott a cséplő asztalára, a kévevágó odaadta az etetőnek az első kévét, a gép megmordult, mint a jóllakott medve és a zsákokba tisztán, mint a gyöngy peregni kezdett a búza.

Az emberek pedig a munka és a kenyér tiszteletének áhítatával megemelték kalapjukat.

*

És tegnap újra találkoztam a masinával. Két ló húzta a forgalmas pesti utcán és úgy ballagott az öreg cséplő, mint amikor a kivénült igásló kopottan, betegen fényes szőrű lovak közé kerül.

Mert körülötte fiatal gépek jártak, csillogó autók, újmódi villamosok. Lakk és fém ragyogott rajtuk és elsuhtak a vén cséplő mellett, mely nem volt már piros, mert régi nyarak elszívták színét és repedései-ben esztendő pora és verejtéke vált földd.

Ment az öreg gép – talán az ócskáshoz – elgondolkodva, magányosan és talán benézett nagy gyárak ablakán, hol villogva forogtak új kerekek, talán lenézett a hídról a Dunára, hol hajók dohogtak és kevélyen szikráztatták rézkürtjüket.

Ment az öreg cséplő és rá se nézett senki, mert elszakadtak az emberek a múlttól, a földtől és nem jutott eszébe senkinek, hogy a búza nélkül – amit ezek az öreg gépek öntöttek a magyarok asztalára – kopárság és szegénység lenne a Duna mindkét partján.

Néztem utána hosszan, amíg csak el nem veszett a távolság kódében, mint a régi nyarak a csomai úton, ahol új masina ballagott valamikor felvirágozva és fiatalon a falum felé.

(1942)

*

Megjelent az Esti Újságban, 1942. július 7-én, valamint a Magyar Hírlap pozsonyi számában, 1942. július 16-án. Tartalmazza az Útra kelünk (2008) c. kötet.